

Наталія Сніжко

Краса й гармонія Божого світу в художньо-образній системі Олеся Гончара (словникові матеріали)

Краса й гармонія Божої світобудови – провідна концептуальна домінанта мовосвіту Олеся Гончара. Письменник використовує низку оригінальних мовних засобів для різноаспектної характеристики гармонії й краси Божого світу (метафори, образні вислови, стійкі сполучення слів, складні слова тощо). Авторські новотвори увиразнюють кольори і звуки Всесвіту. У художньому обрамленні постають різні куточки світу, де побував Олесь Гончар [1; 2].

Систематизовані словникові матеріали увиразнюють ідіостиль письменника, постають зразком художньо-образного осмислення вічної цінності **краса**. Їх можна використати в макронаукових дослідженнях естетичної категорії **краса**, а також сучасній аксіології, яка визначає красу як найвищу ціннісну домінанту. Олесь Гончар навчає цінувати Божий світ, дбати про його збереження й розвиток. Образні вислови письменника з компонентами *вік, вічний, вічність, тисячоліття* засвідчують вічність світобудови, а низка індивідуально-авторських кольороназв відтворює безмежні ресурси її пізнання й художнього осмислення.

Виділяємо три основні тематичні групи досліджуваної лексики: 1) вічність Божої світобудови в осмисленні Олеся Гончара; 2) художньо-образне відтворення краси й гармонії Божого світу; 3) гама барв та їх відтінків у художньо-образній системі Олеся Гончара.

Ремаркою Див. у кінці словникових статей позначаємо семантично близькі слова й стійкі сполучення слів, які подані в ілюстраціях різних письменників, що ввійшли до нового «Словника мови творчих особистостей України» [3; 4]. У довідковій частині подаємо енциклопедичні дані про визначних митців світу, а також зіставляємо особливості опису реєстрових одиниць у тлумачних та фразеологічних словниках.

1. Вічність Божої світобудови в осмисленні Олеся Гончара.

світ: Божий світ, нар.-поет. Світ, створений Богом; досконала Божа світобудова. | Образно. *Їдемо з Юрком по Україні. Шлях на Полтаву. Дивлюсь на цей світ (народ називав його «Божий світ»), і душа справді прагне віри в той великий акт Першотворення* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1966), т. 1, 388). – У СУМ: *заст.*; знач. уточн.; у СУМЖ: Божий світ (при Бог); білий світ (при світ), *перен.* – земля, життя; у СФУМ: білий (Божий) світ. 1. Життя у всіх його формах і виявах (з іл. Т.Г. Шевченка *І світ Божий, як Великдень*); 2. Все навколишнє. ФСУМ подає також: цей світ; той

світ; Новий світ; Старий світ та ін. – Див. **Богом дана нам Україна; степова, сонячна, козацька, [незрівнянна] Україна; Україна-ненька.**

глибінь: глибінь віків, поет. Давні часи; минувшина, сива давнина. | Образно. *Степ ковильний, розкинувшись в даль, як у глибінь віків, не втрачає від цього своєї зваби!* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1954), т. 1, 164). – У СУМ: глибінь ганьби (в іл.); у СУМЖ: глибина почуття, глибина кризи. – Див. за **імлами віків; книга вічності; підих вічності; як крізь вікі.**

вік: як крізь вікі. Упродовж досить довгого проміжку часу; углиб віків. | Образно. *Сонячний день, ідемо розлогими долинами Західної Грузії, ідемо, як крізь віки. За темно-зеленими невисокими горами біліють, сяють гори, далекі, високі. Вони підіймають людину, дають відчуття крил* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1964), т. 1, 343). – Див. за **імлами віків; підих вічності; титанічно; углиб віків.**

книга: книга вічності, поет. Про плин часу, що не має початку й кінця; нескінченність. | Образно. *День і ніч за вікном шумить море, перегортає книгу вічності. Шелестить хвилю, шліфує каміння берега. Вийдеш – і вночі забіліє тясма узбережжя, то згасне, то знов забіліє у своєму незмінному ритмі* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1969), т. 2, 47). – У СУМ: ціла вічність – дуже довгий час; книга життя (в іл.). – Див. **вічний, як життя; глибінь віків; за імлами віків; мелодія тисячоліть; прасвіт.**

життя: вічний, як життя. Про вічність, незнищенність Божого світу та сформованих людством архетипів культури, духовних цінностей. | Образно. *Все мистецтво високого Відродження (Рафаель та інші) виросло на звеличенні Богоматері, тобто звеличенні жінки, і тому воно вічне, як саме життя* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1993), т. 3, 456). – У СУМ: ціла вічність – дуже довгий час. – Див. **книга вічності; голос тисячоліть; одвічний; прасвіт; як у Рафаеля.**

діво: вічне діво, уроч. Схід сонця. | Образно. І ось воно, диво, вічне диво: сходить сонце! Полум'яніє червоно з-за лісу, швидко з'являється... І ні з чим незрівнянне хвилювання, радісно-містичне якесь, охоплює мене всього, проймає. Вічне диво світу! Красивіше за будь-яку красу! Скидаю капелюха перед ним, стою, дивлюсь і слова якісь рвуться з грудей, хочеться дякувати комусь, молитись... (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1968), т. 2, 12). – У СУМ: діво дівне, нар.-поет. – те саме, що діво. – Див. **книга вічності; мелодія тисячоліть; прасвіт.**

голос: голос тисячоліть, перен. Звуки, що символізують вічність світобудови; мелодія тисячоліть. | Образно. *Слухали разом під алма-тинськими тополями нічний аричок, що озивався до нас голосом тисячоліть* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1987), т. 3, 151). – Див. **глибінь віків; книга вічності; мелодія тисячоліть; музика рікі; підих вічності..**

мелодія: мелодія тисячоліть, поет, уроч. Звуки, які символізують вічність Божого світу та культурних надбань людства. | Образно. *А вповдовж вулиць, попід білокорими тополями десь унизу арики дзюрчать. Попід урагановим гіллям тихо й мелодійно дзюркочуть серед нічного безлюддя, і в тім дзюрчанні – вся Азія, її поети, мелодія тисячоліть* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1971), т. 2, 92). – Див. **глибінь віків; гóлос тисячоліть; мўзика життя́.**

мўзика*, -и, перен., висок. Про гармонію і красу Божого світу. **Мўзика життя́**, поет. Звуки природи, які символізують вічність Божої світобудови, усього живого. | Образно. *У Кончі цвітуть садки. Озвалися солов'ї. Знов слухаю музику життя! Який щедрий дарунок долі* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1989), т. 3, 235); **мўзика ландшафтів**, поет. Про гармонію природи, красу рідного краю. | Образно. *А я ще повен Бережанами, Кременцем, музикою тернопільських ландшафтів* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1987), т. 3, 150); **мўзика рікі**, поет. Звуки, які символізують вічність природи, усього живого, досконалого, гармонійного. | Образно. *День народження Валі. В горах відзначаємо. Тут спеки нема. Свіжо, зелено, музика ріки між камінням* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1972), т. 2, 120). – У СУМЖ: мўзика 4, книжн. – про гармонію, взаємопов'язаність чого-небудь; мўзика життя́ (без іл.). – Див. **безберéгове мóре життя́; гóлос тисячоліть; мелодія тисячоліть.**

пóдих: пóдих ві́чності, поет. Про вічне, первозданне, життєдайне. | Образно. *Море мене оздоровлює: і не так йодом, своїм, як тим, що несе подих вічності. Отже, не так тіло, як душу лікує* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1968), т. 2, 28). – Див. **ві́чне діво; за імла́ми віків; кнї́га ві́чності; одві́чний; прáсвіт.**

одві́чний*, -а, е, уроч. Вічний. *Пульсари, недавно відкриті, ще раз підтвердили універсальність одвічних ритмів. Але ким задані? Якими силами первісно?* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1971), т. 2, 102). – У СУМ: одві́чний – при відві́чний; у СУМЖ: одві́чний (відві́чний); одві́чні людські турботи, одві́чний ліс, одві́чна традиція, без іл. – Див. **глибінь віків; за імла́ми віків;. кнї́га ві́чності; пóдих ві́чності.**

невідцві́тний, -а, -е, перен. **1.** Який не відцвітає, не зникає з пам'яті. | Образно. *Навстріч мені зачервонили калачики.. невідцві́тні калачики нашої молодості* (О. Гончар, Далекі вогнища, 1987, 89); *Жаль вірного нашого друга Миколу-поета, котрий зараз має шукати собі нових помічників і вже їм довірятиметься мріями про свою невідцві́тну кременчуцьку любов* (О. Гончар, Далекі вогнища, 1987, 76). **2.** Вічний, незгасний, незнищений; який сприяє розвиткові, є життєдайним. **Невідцві́тне у віка́х сло́во Тарáсове див. сло́во.**

2. Художньо-образне відтворення краси й гармонії Божого світу.

симфонія: симфонія барв, уроч. Вдале, гармонійне поєднання, багатство різноманітних кольорів та їхні відтінків у творі художника. | Образно. *Клод Моне. «Водяні лілії». Боже, який колорист!.. Симфонія барв* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1973), т. 2, 172). – Оскар-Клод Моне (1840–1926) – французький художник, один із засновників імпресіонізму, автор картин «Водяні лілії», «Враження. Схід сонця», «Жінка з парасолькою», «Жінка в саду», «Гирло Сени», «Скелі в Етреті», «Руанський собор», «Міст Ватерлоо в тумані», «Тополі на сонці», «Поле маків» та ін. Клод Моне писав свої картини рядами малих кольорових цяток чистих спектральних кольорів (не змішував їх на палітрі). Це сприяло оптичному суміщенню кольорових цяток в зоровому сприйнятті, створенню оригінального враження м'якої вібрації повітря. – Див. **га́ма барв; му́зика ландша́фтів; симфонія світа́нку.**

симфонія: симфонія світа́нку, перен., уроч. Краса сходу сонця, яке піднімається над обрієм і сяє все сильніше, усіма відтінками свого золотого світла. | Образно. *А на ранок знов небо в червоних хмарах, росте палаюча симфонія світанку. Всього кілька хвилин. Озирнувся – вже хмари не трояндові, а жовто-лимонні* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1959), т. 1, 243). – Див. **ві́чне діво; га́ма барв; симфонія барв.**

діаде́ма: діаде́ма си́ніх хмар, поет. Хмари, які за красою та способом розташування нагадують корону або вінець із дорогоцінними самоцвітами. | Образно. *А за Дніпром, над тією Переяславщиною – діадема синіх хмар з пасмами синіх дощів аж до землі* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1973), т. 2, 150). – У СУМ: діаде́ма 1 – вінець або пов'язка з дорогоцінними самоцвітами; у порівн. – Див. **діаде́ма гір; кошта́вне ками́ння.**

акваре́льний*, -а, -е, *перен.* Ніжний, подібний до малюнка, виконаного розведеною водою аквареллю (про ранню весну). | Образно. *Весна – ніжна, акварельна. Верб зелений димок. Повінь велика. В садках – пора брунькоцвіту* (О. Гончар, Щоденник, 2008 (1970), т. 2, 63). – У СУМ: акваре́льний 1 – прикм. до акваре́ль 1; акварельні фарби (в іл.); у СУМД: без іл. – Див. **ніжне́ський; найма́льовні́чий; ніжний-пре́нїжний.**

алма́зно-чи́стий, -а, -е, *перен.* Надзвичайно чистий, прозорий, як алмаз. | Образно. *Ніч відходить, хмари по небу розігнало вітром, угорі, між верховіттям сосен проблискує зірка, одна й друга, вони ясні, алмазно-чисті після дощу і розмірів аж ніби більших звичайного* (О. Гончар, Далекі вогнища, 1987, 141). – Див. **срібля́стий, а́нгельський го́лос; чи́стий-пре́чїстий.**

блакі́ть: свята́ блакі́ть [не́ба], поет. Красиве, вічне голубе небо Божої світобудови. | Образно. *Чому такі гарні діти в колясках? Може, що бачать весь час над собою небо, його святу блакіть* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1973), т. 2, 156). – Див. **а́рка небесна; висо́ка блакі́ть українського не́ба; Покрові́тель Небесний.**

грядка: **грядкі живіх тюльпанчиків**, *уроч.* Гурт дітей, одягнених в різнокольоровий одяг. | Образно. *Дитячі садки йдуть з парку: в кожній групі шапочки іншого кольору. Квітник! Грядки живих тюльпанчиків* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1973), т. 2, 137). – Див. **гама барв; квітча́ста ху́стка; ма́ками зацві́тати..**

га́ма: **га́ма барв.** Сукупність кольорів, які відтворюють красу природи. | Образно. *Надвечір вилітаю на Київ. Уже смеркає на землі. Круто пішли вгору, подолали шар хмар – і небо відкрилось на заході гамою барв... Йдемо зараз у третьому небі, під нами два поверхи хмар* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1975), т. 2, 230). – У СУМ: гама барв, гама настроїв (в іл.); у СУМЖ: гама кольорів, гама настроїв. – Див. **симфо́нія барв; симфо́нія світа́нку.**

га́ма: **га́ма життя́.** Послідовна зміна багатьох явищ і подій у житті людини. | Образно. *І нема всієї гами життя в цій однолінійній, штучно нагнічуваній понурості. Життя воно тому й життя, що вміє все: і страждати, й сміятись* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1975), т. 2, 225). – У СУМ: гама барв, гама настроїв (в іл.); у СУМЖ: гама кольорів, гама настроїв. – Див. **миттєво́сті ща́стя; о́браз ща́стя; со́нячність життя́.**

смúток: **смúток вікі́в**, *перен.* Пам'ять та глибока туга про когось або щось у віках; вічність. | Образно. *На горі сосняк молодий пахне смолисто. Спека тріскуча... А в мареві, в просторах щось є одухотворене, якийсь смуток віків* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1968), т. 2, 26). – Див. **глибі́нь вікі́в**, **за і́мла́ми вікі́в; кні́га ві́чності; по́дих ві́чності.**

мо́ре*, -я, с., *перен.* Велика кількість чогось, маса задоволення, естетичної насолоди тощо; надмірний вияв чогось. **Безбе́регове мо́ре життя́**, *експр.* Про повноцінне, не обмежене умовностями, насичене подіями, планами, сповнене активної діяльності життя творчої людини. | Образно. **Безбе́реговемо́ре життя́** (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1965), т. 1, 368); **мо́ре блакі́ті**, *поет.* Безмежний повітряний простір, який має голубе забарвлення. | Образно. Стою в с. Українка за Плютами, день сонячний, сліпучий, а переді мною – море блакиті: Дніпро, острови... «Здається, кращого немає нічого в Бога, як Дніпро... Та наша славна Україна...». Отут би жити. Рибалкою. Або лісником. Жити і думати широко, вільно... (О. Гончар, Щоденники, 2008, (1981), т. 2, 464). – Подано слова з вірша Т.Г. Шевченка «І виріс я на чужині...» 1848 р., написаного на засланні у Кос-Аралі: «І виріс я на чужині / І сивію в чужому краї: / Та одинокому мені / Здається – кращого немає / Нічого в Бога, як Дніпро / Та наша славна країна...», де слово *країна* Олесь Гончар замінює на *Україна*. <...> – Див. **а́рка небесна; висо́ка блакіть украї́нського не́ба; казко́во-прекра́сний; океа́н пові́тря.**

по́вінь: **по́вінь життя́**, *поет.* Краса та потужна життєдайна сила досконалої Божої світобудови. | Образно. *Дивної кра-*

си архітектура хмар! Тут вирує повінь життя (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1963), т. 1, 136). – Див. **Божий світ; безберегове море життя; діадэма сініх хмар.**

рай: рай земний, уроч. Красива, благодатна місцевість на Землі. Ми в Гагрі, де так любив бувати Рильський. А ми й не знали. Цвіте алича. А в Києві зима. Вітер льодяний. А тут цвіте алича й повітря весняне. Рай. Рай земний. Спасибі Богу-творцеві (О. Гончар, Щоденники, 1969, т. 2, 46). – У СУМ: рай на землі (в іл.) «У нашім раї на землі нічого кращого немає..» (Т. Шевченко). – Див. **Божий світ; кніга вічності.**

зацвіта́ти: ма́ками зацвіта́ти, перен. Починати блищати, сяяти, виділятися яскравим червоним кольором (про сонячне ранкове небо в місті). | Образно. *Коли ж небо ранково маками зацвіте над містом, жінка підведеться, стане роззиратись, кмітливо шукаючи способу, як їй найкраще прослизнути до корпусу* (О. Гончар, Далекі вогнища, 1987, 148). – Див. **високі ма́льви по́езій; грядкі живі́х тюльпа́нчиків; зацві́сті́ як ма́ківка.**

плацда́рм: небесний зоряний плацда́рм, уроч. Покрите зорями небо, небесна широчінь як атрибут вічності, гармонії Божої світобудови. | Образно. *Дерева стоять тихі, в задумі, небесний зоряний плацдарм проглядає до нас крізь верховіття. В сутіні неподалік жебонить садовий аричок, булькає голосом дитинним, голосом життя* (О. Гончар, Далекі вогнища, 1987, 101). – Див. **небесне милосердя; Покрові́тель Небесний; Сі́ла Небесна.**

світа́нок: вселю́дський світа́нок, експр., уроч. Відродження та розквіт мирного, творчого життя людей у правовому демократичному суспільстві, де сповідують гуманістичні цінності, шанують красу й гармонію Божої світобудови. | Образно. *Хочеться вірити, що з нами завершується якийсь найтрудніший етап людської історії, відходить гнітюча, кошмарна, глобальних масштабів ніч, за якою нарешті настане вселюдський світанок! Адже далі неможливо так. Людина живе зади-хаючись. Звідусіль на неї полюють, її грабують, відбирають святині, лізуть в душу, в найінтимніший світ. Природне право забуде. Плоди розуму, досягнення науки повернуті на ганьбу, на те, щоб вивідувати, підслухати, вистежувати кожен крок..* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1975), т. 2, 207). – Див. **вік ново́го вселю́дського Рене́сансу; духо́вне відродження; кві́тка надії.**

храм: храм вічності, перен., уроч. Бібліотека як місце зосередження багатовікової людської мудрості, засвідченої у книгах та інших друкованих виданнях. | Образно. *Цей стародавній університет, що вважається світилицем науки, ця славетна бібліотека неподалік океану, що її іноді називають храмом вічності, вогнищем людської мислі, вони існували мовби самі по собі* (О. Гончар, Далекі вогнища, 1987, 225). – У СУМЖ: храм нау-

ки, храм мистецтва (при храм); без іл. – Див. **духовні цінності; світілице науки; храм книги.**

3. Гама барв та їх відтінків у художньо-образній системі Олеся Гончара.

жовто-лимонний, -а, -е. Який має яскраве жовте забарвлення, подібне до кольору шкірки стиглого лимона. *А на ранок знов небо в червоних хмарах, росте палаюча симфонія світанку. Всього кілька хвилин. Озирнувся – вже хмари не трояндові, а жовто-лимонні* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1959), т. 1, 243).

жовто-багряний, -а, -е. Який поєднує жовте й багряне забарвлення. *Жовто-багряне листя, наскрізь просвітлене сонцем, – весь Київ у ньому, в повені осінньої краси!* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1968), т. 2, 35).

золота́во-роже́вий, -а, -е. Який поєднує блискучо-жовте і рожеве забарвлення. *Найчастіше відпочивальники приходять надвечір дивитись на висаджені тут троянди, помилуватись на цю розбуялу красу, де квіття грає всіма кольорами – від золотаво-рожевих та сніжно-білих до густо-червоних, ажтемних* (О. Гончар, Далекі вогнища, 1987, 171). – Пор. у СУМ: золотавий 1 – золотистий; 2 – золотий. – Див. **блідо-роже́вий**.

світло-золоті́стий, -а, -е. Який має світле жовте забарвлення, подібне до блискучого золота, кольору сонця. *Хліба достиглі, світло-золотисті похилили колосся, неначе намekli в сонці* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1955), т. 1, 197). – Див. **взолоті́тися; золоті́нь; со́нечність життя́**.

золоті́нь, -і, ж., перен. Те, що за кольором і якістю нагадує золото. | Образно. *Берислав – золоте місто, найзолотіше на Україні... Це в тому розумінні, що камінь, на якому місто стоїть і з якого збудоване воно (бутовий камінь), має золотистий відтінок, а ще сонце, і в цілому – золотінь!* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1958), т. 1, 239). – Див. **золоті́ яблука церко́в; Миха́йлівський Золотове́рхий собо́р**.

блідо-роже́вий, -а, -е. Який має бліде, неяскраве рожеве забарвлення. *Трави цвітуть – гармонія найніжніших барв, васильки синіють, степовий горошок яскравіє, мов рубіни гранчасті, блідо-рожева степова рожка, сисаріки, деревій* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1953), т. 1, 156). – Див. **млісто-роже́вий**.

троя́ндовий^{*}, -а, е. Який має колір червоної троянди. *А на ранок знов небо в червоних хмарах, росте палаюча симфонія світанку. Всього кілька хвилин. Озирнувся – вже хмари не трояндові, а жовто-лимонні* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1959), т. 1, 243); **роже́ва, тремтлі́ва, троя́ндова до́ріжка див. до́ріжка**.

червонясто-жовтий, -а, -е. Який поєднує жовтий колір з червоним відтінком, домішкою червоного. *Пролітаємо штат Колорадо. Висохлі русла рік. Червонясто-жовті яруги* (О. Гончар, Щоденники, 1955, т. 1, 193).

загускло-червоний, -а, -е. Який має насичений червоний колір (колір загусклої крові). *І чому так усе прекрасно в природі? Тясьма на захід лежить по обр'ю аж червона, загускло-червона із світло-зеленавим* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1975), т. 2, 230). – Див. **густо-бордовий; іржаво-червоний**.

іржаво-червоний, -а, -е. Який має червоне забарвлення з бурим відтінком. *Крилом літак ледь-ледь не торкає вулканічних, колись облитих магмою, темних, іржаво-червоних, то сірих, то попелястих вершин* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1964), т. 1, 333). – У СУМ: іржавий 4 – який має колір іржі. – Див. **загускло-червоний**.

міднолістий, -а, -е, *перен.* З листям кольору міді (про коричневе забарвлення листя дуба-нелиня, який не скидає його на зиму). *Зима. Серед снігів міднолисті дуби-нелині мерзлим шелестом шелестять* (О. Гончар, Щоденники, 1967, т. 1, 442). – У СУМЖ: міднобородий, мідноголосий, мідноліций, міднолобий (при мідно...). – Див. **дуб-красень; мідно-жовтий**.

млисто-рожевий, -а, е. Який поєднує рожеве й сіре (попелясте) забарвлення; димчасто-рожевий. *Млисто-рожевий попіл неба вечірнього. І з нього – незліченно – табуни птахів. У вільних просторах неба, виникаючи з тої мли, летять і летять над дунайськими очеретами і дець за вербами падають на тихі плеса* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1967), т. 1, 434). – Див. **блідо-рожевий**.

попелясто-бурій, -а, -е. Який поєднує подібне до попелу сіре забарвлення з темно-коричневим. *Попелясто-бурі гори півколом довкола синьої затоки* (О. Гончар, Щоденники, 1957, т. 1, 220).

чавунно-чорний, -а, -е. Який має насичений чорний колір з темно-сірим відтінком. *Чавунно-чорні дерева парків, розбухлі вогні ліхтарів у тумані – осінь, місто* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1957), т. 1, 228). – Див. **смолісто-чорний; як галка**.

ясно-блакитний, -а, -е. Який має світле голубе забарвлення. *Зелені тополі під ясно-блакитним українським небом... І так вабить мене той далекий виднокрай* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1988), т. 3, 194). – Див. **море блакиті; небесно-голубий; ніжно-блакитний**.

небесно-блакитний^{*}, -а, -е. Кольору небесної блакиті; небесно-голубий, світло-голубий. *Між невисокими плавними горами, що в тумані тануть силуетно, – небесно-блакитні води морської затоки, рибалки, парусники* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1961), т. 1, 274); *На кухні молодий хлопець-реставратор (друг сім'ї) повертає до життя величезну дошку-ікону XII чи XIII століття. ..Цей хлопець (ентузіаст такий, видно, як і*

господар!) протирає ваточкою, якимись розчинами, тампончиками, і виникає з-під бруду палаюча краса барв – червоної, золотої, **небесно-блакитної**... Фарби ніби вчора покладені – такі свіжі, яскраві... (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1962), т. 1, 296). – У СУМД: небесно-блакитний – Тс. небесно-голубій; ін. іл. – Див. вічноблакитний; **ніжно-блакитний**.

ніжно-блакитний, -а, -е. Який вирізняється ніжним, світлим, ненасиченим голубим кольором. *Гори сивих гранітів, гори кольору Колізею і стародавніх руїн... А небо над похмурістю цих гір – італійське, ніжно-блакитне* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1967), т. 1, 415). – Див. небесно-блакитний; небесно-голубій; **ясно-блакитний**.

вічноблакитний, -а, -е, поет., уроч. Який завжди має колір голубого неба. *Викохала природа й цього [бика]десь там, у гирлі розлогої Рони, вільним сином її виростав у плавнях, під небом вічноблакитним, не знаючи ні пуг, ні ярма* (О. Гончар, Далекі вогнища, 1987, 126). – Див. небесно-голубій.

рожево-блакитний, -а, -е. Який поєднує рожеве та блакитне забарвлення. *А тим часом Рафаель – це ж «рожево-блакитні тони», кольори життя, як і половина шедеврів раннього Відродження* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1988), т. 3, 179). – Див. блідо-рожевий; млісто-рожевий; **як у Рафаеля**.

зеленаво-блакитний, -а, -е. Який поєднує світло-зелений колір із блакитним. *Весь захід повен світла ясного, зеленаво-блакитного, а понад ним, вінком розкинувшись на півнеба, купчасті хмарини пелюстками рожевіють, цвітуть* (О. Гончар, Далекі вогнища, 1987, 128). – У СУМ: зеленавий – з відтінком зеленого кольору; трохи зелений, зеленкуватий.

оливково-сріблястий, -а, -е. Який має сріблясте оливкове забарвлення; подібний за кольором до оливок (світло-коричневий з жовтуватим або зеленуватим відтінком). *І для міста, і для затоки, і для околиць характерний м'який, оливково-сріблястий, світлий колорит. Оце і є Каліфорнія* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1955), т. 1, 188).

океанно-сівий, -а, -е, поет. Подібний за кольором та безмежністю до океану. *Тверда, в паморозі земля, океанно-сиве, суворе небо, лише на сході червоніє смужка ранкової зорі. Грудень* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1966), т. 1, 403). – У СУМ: океанний, океанський – признач. для плавання по океану.

густо-бордовий, -а, -е. Який має насичений темно-червоний колір. *Осінь прийшла на кончівські луки. Ясно-золотим палають ліси, а по ньому вкраплене ще й багряне, а там густо-бордове, а луки зелені, а над ними – високе, блакитне* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1986), т. 3, 119). – Див. загускло-червоний; рубіново-червоний; **темно-багряний**.

густо-зелений, -а, -е. Який має насичене зелене забарвлення. *Того ж дня надвечір повертаємось з Тарасової гори. Дуби густо-зелені, аж темні,*

нависають над нами, доки спускаємося вниз (О. Гончар, Далекі вогнища, 1987, 185). – У СУМ: при густо..., без іл. – Див. **яскра́во-зелéний**.

гúсто-сiній, -я, -є. Який має насичений синій колір. *Небо світле, білясте, море – густо-синє* (О. Гончар, Щоденники, 2008, (1956), т. 1, 204). – У СУМ: при густо..., без іл.; у СУМЖ: при густо-..., без іл.

яскра́во-зелéний, -а, -є. Який має насичений, свіжий зелений колір. *Озима де слаба, там блідо-зелена. А де хороша, то вруниста, яскрава, мовби вимочена в яскраво-зеленому густому соку. Переливається на вітрі рунами густючими. Аж сизіє – така зелена* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1949), т. 1, 125); *Їдемо в Дрезден. Autobahn – автострада пролягає між лугами яскраво-зеленими, між темною зеленню шпилькових лісів* (О. Гончар, Щоденники, 2008 (1963), т. 1, 313). – Див. **гúсто-зелéний**.

Література

1. Гончар О.Т. Далекі вогнища: Нові твори. Київ: Радянський письменник, 1987. 287 с.
2. Гончар О.Т. Щоденники: у 3-х т. / упор. В.Д. Гончар. Київ: Веселка, 2008.
3. Сніжко Н.В. Інновації лексикографічного опису українського світосприймання. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Філологія». Вип. 87. 2020. С. 26–31.
4. Сніжко Н.В. Метамова словника мови творчих особистостей України: традиції та інновації. Eurasian scientific congress. Abstracts of the 8th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 2020. Pp. 271–277. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

References

1. Honchar, O.T. (1987). Distant Fires: New Works. Kyiv: Soviet Writer, 287 p. (in Ukr.).
2. Honchar, Oles (2008). Diaries: in 3 volumes. Compiler Honchar, V.D. Kyiv, Veselka. (in Ukr.).
3. Snizhko, N.V. (2020). Innovations in the lexicographic description of the Ukrainian worldview. Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Philology series. No. 87. Pp. 26–31. (in Ukr.).
4. Snizhko, N.V. (2020). Metalanguage of the dictionary of the language of Ukrainian creative personalities: traditions and innovations. Eurasian scientific congress. Abstracts of the 8th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. Pp. 271–277. URL: <https://sci-conf.com.ua>. (inUkr.).